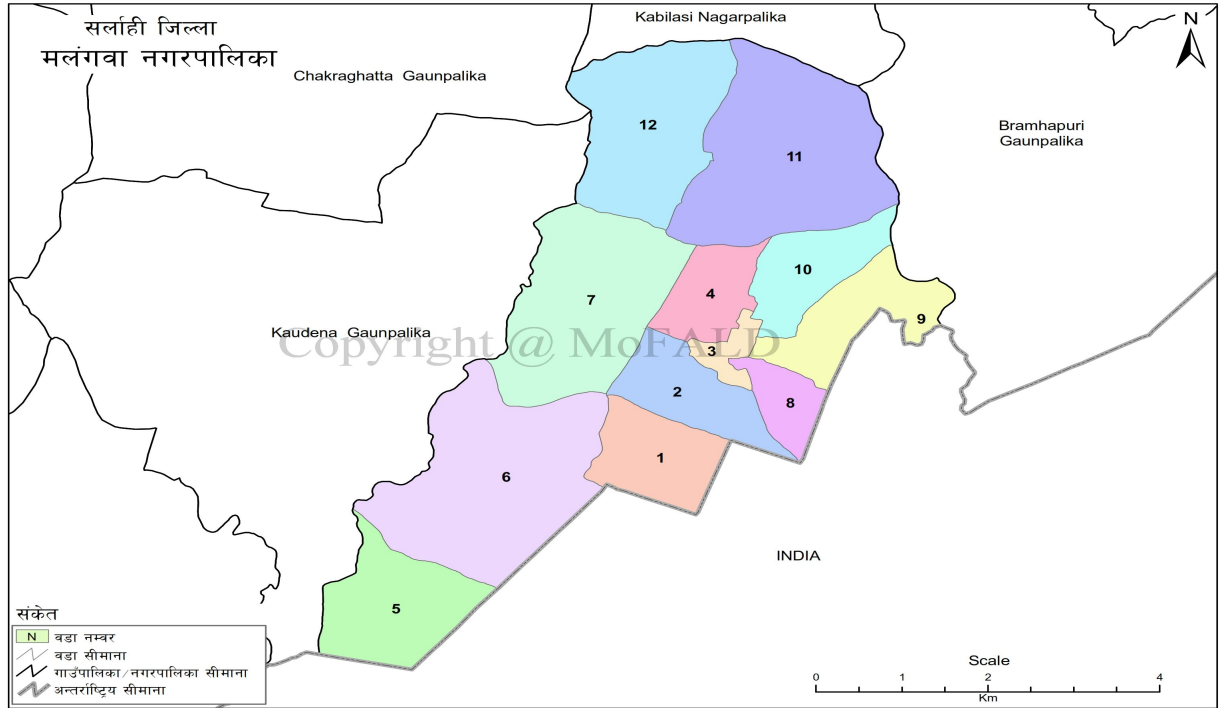

सबैका लागि सरसफाइ तथा खानेपानीमा तिब्रता कार्यक्रम
Accelerating Sanitation and Water for All (ASWA-II)

कार्यान्वयन योजना (२०१८-२०२२)

मलंगवा नगरपालिका

स्रोत: स्थलरूप नक्सा (स्केल १:२४०००/१:४००००), नापी विभाग र जनगणना २०६८, केन्द्रिय तथ्यांक विभाग

Projection System: MUTM, Spheroid - Everest 1830
MoFALD, 2074

सर्लाही

प्रदेश नं २

फाल्गुन २०७४

बिषयबस्तु तालिका

सि.न.	बिषय	पेज न.
१	नगर प्रमुखको शुभकामना मन्तव्य	३
२	मलंगवा नगरपालिकाको संक्षिप्त परिचय	४
३	मलंगवा नगरपालिकाको खानेपानी तथा सरसफाइको अवस्था	४-५
४	खानेपानी तथा सरसफाइका क्षेत्रहरु, सवलपक्षहरु र अवरोधहरु	४-७
५	सबैका लागि सरसफाइ तथा खानेपानीमा तिब्रता कार्यक्रम (ASWA-II) को परिचय	८
५	मलंगवा नगरपालिकामा सबैका लागि सरसफाइ तथा खानेपानीमा तिब्रता कार्यक्रमको औचित्य	८
६	कार्यक्रमको ढाँचा	९-१०
७	कार्यक्रम ब्यवस्थापन क. संस्थागत ब्यवस्था ख. बजेट प्रवाह ग. कार्यक्रम ब्यवस्थापन तथा अनुगमन संयन्त्र घ. दिगोपना ड. मुल्यांकन	१०-११
८	अनुमानित बजेट	११
९	कार्यक्रम कार्यान्वयन योजना	१२-१३
१०	अनुसुचिहरु तालिका २.१. खानेपानीको प्राथमिक स्रोत तालिका २.२. चर्पीको उपलब्धता	४ ५

मलंगवा नगरपालिका

मलंगवा नगरकार्यपालिका को कार्यालय

मलंगवा, सर्लाही

पत्र संख्या : ०७५/०७६

प्रदेश नं. २

मिति : २०७५।०१।१४

चलानी नं. : ७०८

नगर प्रमुखको शुभकामना मन्तव्य

मलंगवा नगरपालिका पूर्व पश्चिम महेन्द्र राजमार्ग देखी २५ कि.मी. दक्षिण अवस्थित सबै जात जातीको वसोवास भएको र ३०.४४ वर्ग कि.मी. क्षेत्रफलमा फैलिएको तथा करिब ८ हजार २० घरधुरी तथा ४६ हजार ५९६ जनसंख्या रहेको यस नगरपालिका सर्लाही जिल्लाको सदरमुकाम २ नं. प्रदेशको मध्यभागमा रहेको छ । अधिकांश भूमि समथर रहेको यो नगरपालिकामा वर्षातको पानी जम्ने समस्या रहेको छ । भारतको विहार राज्य सितामढी जिल्ला अन्तरगत सोनवर्षा जाने मुख्य प्रवेशद्वार यसै नगरपालिकामा पर्दछ । पूर्वमा ब्रम्हपुरी गाउँपालिका भारतको सोनवर्षा, पश्चिममा चकरघट्टा र विष्णु गाउँ पालिका, उत्तरमा कविलासी नगरपालिका र दक्षिणमा भारत विहार राज्यको को सितामढी जिल्ला यति चार सिमाना भित्र रहेको यस नगरपालिकामा साविकका मुसैली समावेश गरी नेपाल सरकार मन्त्री परिषद्को मिति २०७१।०१।२५ को निर्णयबाट गठन भएको यस नगरपालिकामा मिति २०७३।११।२७ को निर्णयानुसार साविक ,गम्हरिया, खुटौना र भांडसर गा.वि.स. समेत समावेश गरी १२ वटा वडा संख्यामा क्षेत्र विस्तार भएको हो ।

यस नगर पालिकाको विभिन्न विकास कार्यक्रमहरु मध्य खानेपानी र सरसफाई एक प्रमुख कार्यक्रम हो । हामी खुला दिसामुक्त र पुर्ण सरसफाई अभियान प्रार्थमिकताका साथ संचालन गरिरहेका छौं । विशेष गरी खुला दिसामुक्त अभियानमा खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय, युनिसेफ नेपाल र स्थानिय संघ संस्थाको योगदान निकै महत्वपूर्ण रहेको छ ।

खानेपानीको सवालमा स्वच्छ पिउने पानीको पहुँच एक महत्वपूर्ण चुनौती हो । सरसफाईको हिसावले बाँकी घरहरुमा शौचालय निर्माण, निर्माण भएका शौचालयहरुको सरसफाई र उपयुक्त प्रयोग, आनी बानीमा परिवर्तन, विद्यालय तथा संस्थागत सरसफाईमा पनि विशेष ध्यान दिनुपर्ने क्षेत्रको रुपमा हामीले पहिचान गरेका छौं ।

युनिसेफ नेपालको सहयोगमा सञ्चालन हुन लागेको सबैका लागि सरसफाई र खानेपानीमा तिव्रता कार्यक्रम (Accelerating Sanitation and Water for all-ASWA-II)ले हाम्रो प्रयासमा उल्लेखनीय सहयोग पुर्याउने छ भन्ने विश्वास लिएका छौं ।

सबैका लागि सरसफाई र खानेपानीमा तिव्रता कार्यक्रम संचालनको क्रममा २०७४ साल फागुन १२ गते सम्पन्न भएको सरोकारवालाहरुसंगको अन्तरक्रिया र ब्यापक छलफलबाट प्राप्त भएका सल्लाह र सुझावहरुलाई आत्मसाथ गर्दै तयार पारिएको यो कार्यक्रम कार्यान्वयन योजनाले ५ वर्षको अवधिमा यस नगरपालिकाको समग्र खानेपानी र सरसफाईको अवस्थामा सुधार ल्याउँछ, भन्ने विश्वास लिएको छु । साथै यो योजना नितान्त नगरपालिकाको भएकोले यसको पूर्ण कार्यान्वयनमा हाम्रो नेतृत्व र लगानी समेत गरिने प्रतिबद्धता पनि व्यक्त गर्दछु ।

अन्त्यमा, यस नगरपालिकामा सरसफाई योजना संचालन गर्न र योजना निर्माणमा सहयोग गर्ने युनिसेफ नेपाल, खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय सर्लाही, स्थानिय गैर सरकारी संस्थाहरु र अन्य सबै विकास साभेदार संस्था प्रति आभार व्यक्त गर्दै यो योजना कार्यान्वयन गर्नमा पनि निरन्तर सहयोग हुनेछ, भन्ने विश्वास लिएको छु ।

धन्यवाद ।

निरसल साह
नगर प्रमुख

१. मलंगवा नगरपालिकाको संक्षिप्त परिचय

मलंगवा नगरपालिका महेन्द्र राजमार्गको नवलपुरदेखि २५ किलोमिटर दक्षिणमा अवस्थित सर्लाही जिल्लाको सदरमुकाम हो । पूर्वमा बह्रमपुरी गाउँपालिका र भारतको सोनवर्षा, पश्चिममा कौडेना गाउँपालिका, उत्तरमा कविलासी नगरपालिका तथा दक्षिणमा भारतको बिहार राज्य अन्तर्गत सितामढी जिल्ला पर्दछ । कुल क्षेत्रफल १३.७ वर्ग कि.मि. रहेको छ । राष्ट्रिय जनगणना(२०६८) को अनुसार पुरुष १५५६८ र महिला १४७२४ गरी नगरपालिका को कुल जनसंख्या ३०२९२ रहेको छ जसमा ५२६६ घरधुरी सामेल छ ।

२. मलंगवा नगरपालिकाको खानेपानी तथा सरसफाइको अवस्था

नगरपालिका क्षेत्रमा दीगो र व्यवस्थित स्रोत सहितको खानेपानी आपूर्ति प्रणाली विकास हुन सकेको छैन । ट्यूब वेल, इनार नगरवासीको खानेपानीको प्रमुख स्रोतका रूपमा रही आएका छन् । प्रयोगमा रहेका अन्य स्रोतहरूमा निजी धारा, सार्वजनिक धारा तथा मूल र खोलासमेत रहेका छन् । एउटै स्रोतबाट पर्याप्त र नियमित खानेपानी आपूर्तिको सुनिश्चितता कारण एउटै घरपरिवारले विभिन्न स्रोतबाट खानेपानी आपूर्ति/उपभोग गर्ने गरेको स्थिति छ । खानेपानीका लागि विभिन्न स्रोतहरूको प्रयोग भइरहेको अवस्थामा विभिन्न घरपरिवारको खानेपानीको प्राथमिक स्रोत (सम्बन्धित घरपरिवारको खानेपानीको मुख्य स्रोत) देहाय अनुसार रहेको छ ।

तालिका २. १. खानेपानीको प्राथमिक स्रोत

मलंगवा नगरपालिका			
सि.न.	खानेपानीको प्राथमिक स्रोत	घर संख्या	प्रतिशत
१	निजी धारा	९९२	१४।०१
२	ट्यूबवेल	५७९७	८१।८९
३	इनार/कुवा (ढक्कन भएको)	२३	०।३२
४	इनार/कुवा (खुल्ला)	३५	०।४९
५	नदि कुलो नहर पोखरीको पानी प्रयोग गर्ने	१	०।०१
६	मुलको पानी प्रयोग गर्ने	०	०।००
७	अन्य	२३१	३।२६
जम्मा		७०७९	१००

श्रोत : केतवि, २०६८

यस मलंगवा नगरपालिकामा करीव ७८८१ जम्मा घरधुरीमा रहेकोमा ५६४८ घरधुरीमा चर्पी रहेको र २२३३ मा अझ बन्न बाकी रहेको छ। यसरी हेर्दा ७१ प्रतिशत घरमा चर्पी रहेको छ । वडागत रूपमा सरसफाइ सुविधाको अवस्था यस प्रकार रहेको छ ।

तालिका २.२ चर्पीको उपलब्धता

वडा नं.	कुल घरपरिवार सख्या	चर्पी भएका घरपरिवार	चर्पी नभएका घर संख्या
१	५१८६	३४६४	१७२२
२	उपलब्ध भएन	उपलब्ध भएन	
३	उपलब्ध भएन	उपलब्ध भएन	
४	उपलब्ध भएन	उपलब्ध भएन	
५	६५६	६००	५६
६	७८६	७८६	०
७	उपलब्ध भएन	उपलब्ध भएन	
८	उपलब्ध भएन	उपलब्ध भएन	
९	उपलब्ध भएन	उपलब्ध भएन	
१०	उपलब्ध भएन	उपलब्ध भएन	
११	१२५३	७४२	५११
१२		उपलब्ध भएन	
प्रतिसत			

स्रोत: जिल्ला खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय, डिसेम्बर २०१७

३. खानेपानी तथा सरसफाइमा काम गर्ने संघसंस्थाहरु

(साविकको गाविस तथा नगरमा काम गर्ने संस्थाहरु अनुसूचिमा राखिएको छ)

४. खानेपानी तथा सरसफाइका अवरोधहरू

नगरपालिका स्तरीय ASWA -II को योजना तर्जुमा गोष्ठीमा भएको छलफलको आधारमा निम्नलिखित सवल पक्ष र अवरोधहरू विश्लेषण गरिएको छ ।

क्षेत्रहरू	सवल पक्ष	अवरोधहरू
नीति तथा रणनीति	<ul style="list-style-type: none"> जिल्ला र पालिकाको खुला दिसामुक्त अभियानको रणनीतिक योजना छ । खुला दिसा गर्न हुँदैन भन्ने नयाँ मान्यताको शुरु भैरहेको छ । शौचालय निर्माणको लागि नगरपालिकाबाट विपन्नहरूको लागि सहयोग गरिएको । 	<ul style="list-style-type: none"> नगरपालिकाको WASH Plan छैन । खुला दिसा मुक्त अभियानलाई निरन्तरता दिन सामाजिक नीति नियम स्थापित भएको छैन, जुन अत्यन्त जरुरी छ । भान्सा सफा हुनुपर्छ भन्ने छ तर शौचालय सफा हुनुपर्छ भन्ने मान्यता स्थापित हुन सकेको छैन । साबुन पानीले हातधुने बानी सामाजिक मान्यताको रूपमा स्थापित छैन । अभ्रैपनि धेरै मानिसमा खुल्ला रूपमा दिसापिसाव गर्ने पुरानो बानी हटेको छैन । साना शहरी योजनाबाट शौचालय निर्माणमा बढी अनुदान गरिएको र साना शहरी योजनाको कार्यक्रम क्षेत्र बाहिर सहयोग नभएकोले अभियान सञ्चालनमा समस्या भएको । चर्पी र स्वच्छताको क्षेत्र भनेको अन्य संघ संस्थाले निर्माण गरिदिने कुरा हो भन्ने मान्यता समाजमा विद्यमान छ ।
संस्थागत ब्यवस्था	<ul style="list-style-type: none"> जिल्लामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति क्रियाशिल छ । नगरपालिका तहमा नगर स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति गठन भएको छ । 	<ul style="list-style-type: none"> वडा स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिको गठन कुनै पनि वडामा भएको छैन । कार्यक्रम ब्यवस्थापनको लागि जिम्मेवार शाखा र ईकाइ गठन भएको छैन ।
वित्तीय	<ul style="list-style-type: none"> समुदायबाट खानेपानीको योजनाहरूको लागि बजेट र योजना माँग छ तर सरसफाइको लागि योजना र बजेट माँग छैन । 	<ul style="list-style-type: none"> शौचालय निर्माणको लागि अनुदानको माग बढी छ । विपन्न समुदाय र जग्गा नभएकाहरूको लागि शौचालय निर्माणको लागि बढी लगानी गर्न आवश्यक छ तर त्यस बमोजिम लगानीको लागि स्रोत कम छ ।

क्षेत्रहरु	सवल पक्ष	अवरोधहरु
योजना र अनुगमन	<ul style="list-style-type: none"> ● नेपाल सरकारको नयाँ संघीय संरचना र यसको अधिकारमा क्षेत्रभित्र आफ्नो पालिकाको सहभागितात्मक योजना निर्माण गर्ने व्यवस्था सुनिश्चित गरेको छ । ● जिल्ला स्तरीय खुला दिसामुक्त योजना निर्माण गरी कार्यान्वयन भैरहेको छ । ● यस नगर पालिकाको खुला दिसामुक्त सम्बन्धी कार्य योजना छ । 	<ul style="list-style-type: none"> ● निर्माण भएका शौचालयहरु मध्ये झण्डै एक तिहाइ सफा र प्रयोग योग्य छैनन् । ● धेरै घरका चर्पीहरुमा उपयुक्त वायुद्वार (Ventilation), ढोका र छाना छैनन् । मर्मत सम्भार गर्ने प्रचलन कम छ । केही जाती विशेषमा पुरुषहरु आफ्नो शौचालय र घरको अन्य सरसफाइ गर्ने काम पनि गर्दैनन् । ● निर्माण शौचालय बाल मैत्री र अपाङ्ग मैत्री नभएको
क्षमता अभिवृद्धि	<ul style="list-style-type: none"> ● खुला दिसामुक्त अभियानमा समुदाय स्तरमा आवश्यक प्रज्वलक तथा सरसफाइ स्वसेवकहरु छन् । ● जिल्ला तहमा आवश्यक मात्रमा प्रशिक्षकहरु छन् । ● खानेपानी र सरसफाइ सम्बन्धी सूचना, शिक्षा तथा सञ्चार सामग्री उपलब्ध छ । विकास साभेदार संस्थाहरुको जनशक्ति संचालित अभियानमा परिचालन गरिएको छ । 	<ul style="list-style-type: none"> ● खानेपानी र सरसफाइको क्षेत्रमा नगरको आफ्नै जनशक्ति छैन ।

५. सबैका लागि सरसफाइ तथा खानेपानीमा तिब्रता कार्यक्रमको परिचय

नेपालले विगतका केहि वर्षहरुमा खानेपानी तथा सरसफाइको क्षेत्रमा उल्लेखनिय उपलब्धि हासिल गरेको छ । हालको नेपालको सरसफाइ ९६ प्रतिशत पुगेको छ भने ८५ प्रतिशत जनसंख्यामा खानेपानी सुविधाको पहुँच छ । स्रोत: खानेपानी तथा ढल निकास विभाग २०७४ ।

नेपाल सरकारको नेतृत्वमा भएको यो अभियानमा विभिन्न विकास साझेदासका साथै युनिसेफ नेपालको पनि योदान रहेको छ । सन् २०१३ देखि २०१७ मा ५ वर्षको युनिसेफ नेपालको Country Program अन्तर्गत सञ्चालित Accelerating Sanitation and water for All कार्यक्रमले पनि योगदान गरेको छ । त्यसैको सिकाइ र उपलब्धीको आधारमा सन् २०१८ देखि २०२२ सम्मको युनिसेफ नेपालको राष्ट्रिय योजना अन्तर्गत पनि प्रदेश नं. २ का ८ वटै जिल्लाका ४० भन्दा बढी गाँउपालिका तथा नगरपालिकाहरुमा सबैका लागि सरसफाइ तथा खानेपानीमा तिब्रता कार्यक्रम सञ्चालन गर्न लागिएको छ । यो नगरपालिका पनि यस मध्येको एक हो ।

६. मलंगवा नगरपालिकामा सबै र सधैका लागि सरसफाइ तथा खानेपानी कार्यक्रमको औचित्य

खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता यस नगरपालिकाको प्रमुख प्राथमिकताको क्षेत्र हो । अझ पनि यस नगरपालिकाको ..... (जिल्ला खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालयको सर्वेक्षण) जनसंख्या मध्ये..... प्रतिशतको खानेपानीमा पहुँच र..... प्रतिशतमा सरसफाइ सुविधा पुगेको छैन । भएका शौचालयहरुमध्ये करीव एक तिहाइमात्र सञ्चालनमा छन भने अन्य शौचालय प्रयोगमा ल्याउन यस कार्यक्रमको आवश्यक छ । जम्मा ..... स्कूल मध्ये ..... विद्यालयहरुमा आधारभूत शौचालय र खानेपानीको सुविधा छ । विद्यालयमा भएका शौचालयहरु मध्ये ..... प्रयोग विहिन तथा प्रयोग गर्न लायक छैनन । विद्यालयहरुमा भएका खानेपानी र सरसफाइ सुविधा सञ्चालनमा ल्याउन पनि यो कार्यक्रमको आवश्यकता छ ।

स्वच्छताको हिसावले यो समुदायमा कति प्रतिशत घरमा मात्र साबुनको उपलब्धता छ भन्ने तथ्याङ्ग नै छैन । महत्वपूर्ण समयमा हात धुने मानिसको संख्या पनि कमी नै छ । यसमा ब्यापक परिवर्तन ल्याउन पनि यो कार्यक्रमको आवश्यकता छ ।

स्वास्थ्य संस्थाहरुमा भएका खानेपानी र सरसफाइ सुविधा पनि भण्डै ..... प्रतिशत सेवाग्राहीहरुका लागि प्रयोग योग्य छैन र पहुँचमा पनि छैन ।

६. कार्यक्रमको ढाँचा

क. लक्ष्य

लक्षित क्षेत्रका गरिब जनता, विशेषगरी महिला तथा बालबालिकाको स्वास्थ्य, पोषण तथा जीवनस्तर सुधारिएको हुनेछ ।

ख. नतिजा

लक्षित क्षेत्रका गरिब तथा संकटासन्न जनता, विशेषगरी महिला तथा बालबालिकाले सुरक्षित खानेपानी तथा सरसफाइका सेवाहरु र स्वच्छताका अभ्यास दिगो रुपमा उपभोग गरेका हुनेछन् ।

ग. कार्यक्रम क्षेत्र

यस मलंगवा नगरपालिकाको १ देखि १२ वडाहरु मध्ये सबै वडाहरुमा यो कार्यक्रम सञ्चालन हुनेछ ।

घ) उपलब्धि र क्रियाकलापहरु

सन् २०१८ देखि २०२० सम्म कार्यान्वयन चरण र २०२१ देखि २०२२ सम्म अनुगमन चरण सञ्चालन हुनेछ । यस अवधिमा कार्यक्रमको उपलब्धी यस प्रकार हुनेछ ।

उपलब्धी नं.	उपलब्धी	क्रियाकलाप
उपलब्धि १	<ul style="list-style-type: none"> ● २,२३३ घरमा शौचालय निर्माण भै आधारभूत सरसफाइमा पहुँच पुगेको हुनेछ । ● खुला दिसामुक्त घोषणा भएका समुदाय मध्ये ९० प्रतिशत समुदायले निरन्तरता पाउनेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ● २,२३३ घरमा सुधारिएको चर्पी निर्माणमा सहजिकरण ● खुला दिसा मुक्त क्षेत्र घोषणा र त्यसको दीगोपना ● साबुनपानीले हात धुने कार्यको प्रवर्द्धन ●
उपलब्धि २	<ul style="list-style-type: none"> ● लक्षित क्षेत्रका १००० जनताको आधारभूत र सुरक्षित खानेपानीको सुविधामा उपभोग गरेका हुनेछन् र ३ वटा समुदाय सुरक्षित पानी पिउने समुदायको रूपमा घोषणा हुनेछ । 	<ul style="list-style-type: none"> ● खानेपानी योजना निर्माण र पुनःनिर्माण ● खानेपानी सुरक्षा र खानेपानी सुरक्षा योजना तयार तथा कार्यान्वयन ● पानी शुद्धकरणका विधीहरुको प्रवर्द्धन ●
उपलब्धि ३	<ul style="list-style-type: none"> ● ३ वटा विद्यालय र १ वटा स्वास्थ्यसंस्थामा उपयुक्त र प्रभावकारी व्यवस्थापन गरिएका खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सुविधाहरु निरन्तर प्रयोगमा रहनेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> ● विद्यालयमा खानेपानी, शौचालय र सामुहिक हातधुने सुविधा निर्माण, ब्यबस्थापन र सञ्चालन ● साबुन पानीले हातधुने अभियान सञ्चालन ● बाल क्लव गठन र परिचालन ● महिनावारी सरसफाइ ब्यबस्थापन ● स्वास्थ्य संस्थाहरुमा खानेपानी, शौचालय र हातधुने सुविधा निर्माण ● साबुन पानीले हातधुने सुविधाहरुको निर्माण, संचालन र दीगोपना ●
उपलब्धि ४	<ul style="list-style-type: none"> ● नगरपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छतालाई सबलिकरण गर्न नगरको खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता सम्बन्धी योजना निर्माण भै कार्यान्वयन भएको हुनेछ 	<ul style="list-style-type: none"> ● आधारभूत सर्वेक्षण ● खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना ● क्षमता विकास क्रियाकलाप ● संस्थागत विकास ●

७. कार्यक्रम ब्यवस्थापन

क. संस्थागत ब्यबस्था

नगरपालिकामा रहने मुख्य संगठनात्मक ढाँचाको आधारमा कार्यक्रम ब्यबस्थापनको लागि उपयुक्त सहायक संरचनाहरू खडा गरिनेछ । जस्तै: सबैभन्दा माथिल्लो निकायमा नगरस्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति रहनेछ र त्यसको मातहतमा वडा स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति र वडा समन्वय समितिका मातहतमा विद्यालय स्तरीय खानेपानी तथा सरसफाइ स्वच्छता समन्वय एवं खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ताहरू रहनेछन् । कार्यक्रम कार्यान्वयनको लागि टोल विकास संस्थाहरूलाई पनि आधारभूत संगठनको रूपमा परिचालन गरिनेछ ।

ख. बजेट प्रवाह

नेपाल सरकारको संघीय बजेट ब्यबस्थापन नीति अनुरूप युनिसेफ नेपालबाट बजेट प्रवाह गरिने ब्यबस्था मिलाइनेछ ।

ग. कार्यक्रम ब्यबस्थापन तथा अनुगमन संयन्त्र

खानेपानी तथा सरसफाइ कार्यक्रम यस नगरपालिकाको सामाजिक विकास शाखा अन्तर्गत राखिनेछ । उक्त शाखामा यो कार्यक्रम ब्यबस्थापनका लागि एकजना सम्पर्क ब्यक्ति तोकिनेछ । आवश्यकता अनुसार शाखाले खानेपानी तथा सरसफाइ इकाइ स्थापना गर्न सक्नेछ । साथै नगरपालिकाले साभेदार संस्थाको सहकार्यमा आवश्यक कर्मचारीहरूको ब्यबस्था गर्नेछ । कार्यक्रमको अनुगमनको लागि अलग्गै अनुगमन योजना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ । सोही बमोजिम प्रतिवेदन तयार गरी सम्बन्धित निकायमा पठाउने र अभिलेखीकरणका गरिनेछ ।

घ. दिगोपना

सबैका लागि सरसफाइ तथा खानेपानीमा तिब्रता कार्यक्रम कार्यअवधी ५ वर्षको हुनेछ । जस मध्ये ३ वर्षको अवधी योजना कार्यान्वयन चरण र बाँकी २ वर्षको अवधी योजना अनुगमन, मुल्याङ्कन र सुपरिवेक्षणको हुनेछ । कार्यक्रमको दिगोपना नै यस कार्यक्रमको मुख्य उद्देश्य रहेको छ । यो कार्यक्रमको दिगोपनाको लागि स्थानीय सरकारको सरसफाइ तथा खानेपानी योजनाको मुल प्रवाहमा समाहित गराइ यसको दिगोपन सुनिश्चित गरिनेछ । कार्यक्रमको प्रत्येक चरण जस्तै योजना निर्माण, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मुल्यांकन र लाभहरूको बाँडफाँडमा लक्षित वर्गको सहभागिताको सुनिश्चितता गराइने छ । कार्यक्रमको प्रत्येक चरणमा निश्चित मापदण्ड बनाइ योजना अनुगमन गरिने छ ।

ड . मुल्यांकन

तेस्रो पक्षद्वारा कार्यक्रमको शुरुवात , मध्य तथा अन्तिममा गरी तीन चरणमा आधारभुत सर्वेक्षण तथा मुल्याङ्कन गराइने छ । मुल्याङ्कन प्रतिवेदनका आधारमा आएका सुझावहरूलाई विभिन्न तहमा छलफल गरि आगामी योजना र रणनीति र तय गरिने छ ।

१०. बजेट

यस कार्यक्रमको कूल बजेट रु. ९४,८०,०००।०० युनिसेफ नेपालबाट उपलब्ध गराइनेछ । यो बजेट नतिजाको आधारमा तय गरिएको छ । यो बजेट र कार्यक्रम नगर सभाबाट पारित गर्नुपर्नेछ

